

Horváth Gyula

Híradás a hazai ILCO klubok működéséről

A stomával — bélikötéssel — élő emberektől a világon mindenütt előítéletes viszolygással húzódnak el az „egészségesek”. Tisztátalannak, társaságba nem illőnek tartják őket, olyannak, akivel az ember nem szívesen érintkezik. Él olyan tévhit is, hogy a stomás megfertőzheti embertársait.

A fejlett tőkés országokban a modern műtéti megoldások, a modern stomaterápia, illetve a modern rehabilitációs módszerek kifejlesztése révén új szakorvosi státus alakult ki, megjelent a stoma szakorvos, működni kezdtek a stoma klinikák. Mi azonban nem tartunk itt. Nálunk még sajnos ma is általános gyakorlat, hogy az egészségügyi szervek igyekeznek rokkantállományba helyezni a stomás embert, hogy ezzel problémája „megoldódjék”. Az onkológiai szolgálat időnként behívja kontrollra az operáltat, azonban az alapellátáson kívül gyakorlatilag keveset tud nyújtani a stomás speciális problémáinak megoldásához.

Az ILCO mozgalom szerte a világon a stomás emberek „egyenjogúsításáért” küzd, azért, hogy beilleszkedhessenek ők is a társadalomba. Az ILCO szó tulajdonképpen fantáziánév, a latin *ileum* és *colon* szavak — vékonybél, vastagbél — első szótagjainak összeolvasásából alakult ki, jelezvén, hogy vékony-, illetve vastagbél kikötéssel élő emberek társaságáról van szó. (Az urstomásokat, a hólyagbetegségben szenvedőket is általában az ILCO mozgalom karolja föl, mivel ők is stomások.)

Hazánkban 1980 tavaszán Kaposváron alakult először ILCO klub stomás emberek kezdeményezésére. Hamarosan szakorvosok is csatlakoztak a mozgalomhoz, ők társadalmi munkában patronálják a stomásokat szerte az országban. Ma már 15 ilyen klub működik a Vöröske-reszt, a HNF, a TIT, a kórházak és az egyes művelődési házak kebelén, több klub pedig alakulóban van. A stomás betegek mintegy 12 ezresre becsült sokaságából jelenleg 1300 főt fog össze a mozgalom. Munkánk tehát van bőven, hiszen még legalább 10–15 klubra lenne szükség.

Sajnos az egészségügyi főhatóság mind ez ideig nem nyújtott finansziális támogatást a mozgalomnak, pedig mi az egészségügyi intézmények helyett is elvégezzük a stomások speciális utógondozását, világ-

színvonalú rehabilitálását. Ennek fejlett módszerei sajnos még nem általánosan ismertek a kórházakban (bár az az igazság, hogy még ha ismernék is a szakorvosok és a középkáderek ezen metódusokat, a mai betegforgalom mellett egyáltalán nem lenne idejük arra, hogy alkalmazzák is őket).

Az ILCO klubok egyben a megelőzés bázisai is lettek. Ugyanis a stomások féltik hozzátartozóikat, barátaikat, és a klubokban folyó felvilágosító munka hatására igyekeznek rábeszélni őket a rákszűrésre.

A klubok munkájának koordinálása, illetve a stomások érdekképviselete céljából 1983 őszén megalakult a Magyar ILCO Szövetség, amely 1985 nyarán rendes tagja lett a Nemzetközi Stomás Szövetségnek. A Nemzetközi Szövetség valamint a patronáló különböző nemzeti szövetségek sok gyakorlati tanácscsal, illetve gyógyászati segédeszközzel segítik a klubtagokat. A Svéd ILCO Szövetség eddig négy szakorvos számára tette lehetővé a továbbképzést Svédországban. Nemzetközi összefogás eredményeként vált lehetővé az is, hogy egy magyar nővér 7 hetes tanfolyam után nemzetközi diplomát szerezhessen Bécsben. Ő az egyetlen szakképzett stomaterápiás nővér az országban.

Az ILCO Szövetség hosszú évek óta eljár az illetékeseknél a stomás problémák megoldása érdekében, azonban igen lassan realizálódnak az elhangzott ígéreték.

Várjuk stomás sorstársainkat az ILCO klubokba, ahol szakorvosaink segítsége és az összegyűjtött tapasztalatok révén útmutatást kaphatnak problémáik hathatós megoldásához, hogy szinte teljesen ugyanúgy élhessenek, dolgozhassanak, szórakozhassanak, mint műtétük előtt.

ILCO KLUBOK CÍMJEGYZÉKE

Magyar ILCO Szövetség

7401 Kaposvár, Postafiók 93.

Tétényi Úti Kórház és Rendelőintézet ILCO klubja

1115 Budapest, Tétényi út 12/16. Általános Sebészet

Magyar Vöröskereszt XIII. kerületi Vezetősége ILCO klubja

1132 Budapest, Váci út 67.

Magyar Vöröskereszt XIV. kerületi Vezetősége ILCO klubja

1145 Budapest, Gyarmat utca 52.

Jahn Ferenc Kórház Rendelőintézet ILCO klubja

1204 Budapest, Köves utca 2—4.

HNF Hajdú megyei Bizottsága ILCO klubja

4026 Debrecen, Péterfia utca 4.

Magyar Vöröskereszt Városi Vezetősége ILCO klubja

2510 Dorog, Semmelweis utca 14.

Bugát Pál Kórház ILCO klubja

3200 Gyöngyös, Dózsa György utca 22. Általános Sebészet

Latinca Sándor Művelődési Központ ILCO klubja
7400 Kaposvár, Kossuth Lajos utca 1—9.

Kecskeméti ILCO Egyesület — Zombori Istvánné
6000 Kecskemét, Rákóczi út 6. fszt. 2.

Komló Városi Kórház ILCO klubja
7300 Komló, Városi Kórház Általános Sebészet

TIT Városi Szervezete ILCO klubja
7625 Pécs, Felsőmalom utca 10.

Magyar Vöröskereszt Városi Vezetősége ILCO klubja
6720 Szeged, Vörösmarty út 3.

Magyar Vöröskereszt Szolnok megyei Vezetősége ILCO klubja
5000 Szolnok, Ostor utca 1/A.

Magyar Vöröskereszt Vas megyei Vezetősége ILCO klubja
9700 Szombathely, Domonkos utca 8.

Megyei Művelődési Központ ILCO klubja — Reinberger Ilona
2800 Tatabánya, Felszabadulás tér 38. fszt. 103.

Előttünk a 90-es évek

Körülöttünk, bennünk mindenütt

változások zajlanak.

S közben még soha nem

vágytunk jobban

a hétkönapok biztonságára.

Szülők és gyermekek,

vállalkozók és

nyugdíjba készülő

természetes **igénye** ez.

Polgárjog a biztonságra

ÁLLAMI BIZTOSÍTÓ

Jöhetnek az öregek

Csorvási Sándorné ellen jelenleg büntető eljárás folyik. A vád: üzérkedés, engedély nélkül folytatott kereskedelmi tevékenység, öreg, magatehetetlen emberek kifosztása. Hivatkozási alap azonban nincs; ugyanis nem létezik olyan jogszabály, amely az öregek otthoni gondozását direkt tiltja, illetve ezt a tevékenységet engedélyhez köti. Az ügy régóta tart. Elsőként Csorvási Sándornét kérdeztük meg.

Lévai Katalin: Hogyan határozta el, hogy idős embereket fogad az otthonába és gondozza őket?

Csorvásiné: Volt nekem egy kis Ilonka nénim, akit nagyon szeretünk. Nála laktam lánykoromban, és most, hogy megöregedett, állandóan járt hozzám, hogy hozzam ki őt. Akkor volt épülőfélben a házunk. Lakott még a Lujza utcában két-három idős ember, aki szeretett volna velem lakni. Nekem akkor még nagyon beteg volt a férjem, olyan munkát szerettem volna, amivel otthon maradhatok, nem beszélve arról, hogy mit álljon itt üresen egy ekkora ház? Bementem az akkori Egészségügyi Minisztériumba, és elmondtam, hogy szeretnék befogadni olyan betegeket, akik ápolásra szorulnak. Persze, nem is betegek ezek (rosszul fejeztem ki magam), hanem olyanok, akiket már kiadnak a kórházból, és ugye, az orvos megállapítja, hogy mi a bajuk és hogy gondos kezelés, ápolás kell nekik. Az ápolás tulajdonképpen egy életmegg hosszabbítás, amit az otthoniak nem tudnak már vállalni, mert dolgoznak. De nem merik egyedül otthon hagyni az öreget, mert ugyan odakészítik neki a gyógyszert, meg az ennivalót a hűtőbe, akkor az kiveszi, odacsoszog a tűzhelyhez, aztán vagy meg tudja melegíteni, vagy nem, magára önti, ráesik a forró étel — ezek ilyen problémák, és könyörögtek, hogy vegyem őket inkább ide.

L.: Hogyan próbálta ezt hivatalos úton elintézni? Kellott például ehhez valami engedélyt szerezni?

Cs.: Hát először a dr. Völgyi Lajoshoz mentem a minisztériumba, ő azután átírt a Fővárosi Tanácshoz, Földi Máriának egy levelet, hogy foglalkozzanak velem.

L.: És foglalkoztak?

Cs.: Nem, akkor még nem, amikor én ezt elkezdtem. Hanem csak később, amikor jöttek a feljelentgetések. Akkor, az elején Völgyi Lajos azt írta vissza nekem, hogy nincs szükség az én munkámra, és az állam ezt majd ellátja.

L.: Tehát ellenezték?

Cs.: Nem ellenezte ezt senki, a Tanácsnál azt mondták, csinálhatom, ehhez senkinek semmi köze. Szó szerint nem mondták ki, de láttam, hogy azt gondolják, na, örüljünk, hogy van egy ilyen hülye, aki vállalja, hogy az idősebbeken segít. De én azt akartam, hogy ez hivatalos legyen, és akkor megint kaptam egy levelet, hogy fáradjak be a XI. kerületi Tanácshoz, és azok majd foglalkoznak az ügyemmel. Hát, be is mentem, ott egy idős hölgy várt, és ő is elkérdezte, hogy hát mégis mi lenne ez, hogy lenne ez. Hát én elmondtam, úgy, mint eddig, hogy szeretném odavenni ezeket az időseket, és ápolni őket, erre ő azt mond-

ta, hogy nem tudja, mit is csináljon velem. Ezt le is írta, és azt mondta, hogy majd értesít.

L.: Tehát nem lehetett hivatalos vágányra terelni az ügyet. Azt mondták, ez magánügy, és úgy csinálja, ahogy jónak látja?

Cs.: Igen, és aztán egy év múlva megint kaptam egy levelet, hogy menjek be. Hát én be is mentem, és mondtam a hölgynek: na, csak nem találtak rá egy jogszabályt? Azt mondja: nem, csak itt volt ez a levél az elfekvőben, és valamit már szeretnénk vele csinálni, öntsünk tiszta vizet a pohárba. Hát, mondom, tessék mondani, mit csináljak? Erre azt mondta, hogy szerintük ehhez senkinek semmi köze, ha a hozzátartozók fizetnek, ez az egész a mi dolgunk.

L.: Tehát akkor megállapodtak, hogy jogszabály nincs ugyan, de a dolog rendben van, jöhetnek az öregek, és a hozzátartozók fizetnek, amenyit akarnak.

Cs.: Igen, így volt, egészen addig, amíg nem jött a följelentés. Aki följelentett, előtte kölcsönkért tőlem tízezer forintot, és nem tudta visszaadni. Azt mondta, majd inkább ledolgozza, úgyis otthon van, nyugdíjas. De nekem nem ízlett a főztje, meg a többieknek sem, nem tetszett a munkája. A férje is idejött, azt mondta, segít a csempézésben (mert a konyhában le kellett szedni és újrarakni), hát ha azt látná valaki, hogy csinálta meg! Ujjnyi vastag hézagok meg ilyesmi. Aztán meg még ő jött és mondta, hogy micsoda lehetetlen állapotok vannak itt.

L.: És miután följelentették, mi történt?

Cs.: Akkor kirohantak ide, mint Zrínyi, reggel korán beállítottak, hát milyen egy reggeli felkelés? Szegény néni, az egyik, éppen felvette a pongyoláját, ki akart volna menni mosakodni, persze, hogy nem gombolta be. Na, akkor azok mentében gombolgatták, egész úton, akkor „jaj, hogy elesik”, meg így, meg úgy, itt tették-vették magukat, fontoskodtak. Na, amikor elmentek, kérdezi is a néni, hogy „Margitka, hát ki volt ez a nemnormális ember, aki itten begombolta nekem a pongyolámat, amikor mosakodni akartam? Hát örülök, ha egyszer kigombolom!”. Mondták azok, hogy a minisztériumból vannak, innen vannak, onnan vannak, mindent kinyitogattak, szekrényt, meg ilyesmit, mintha én egy börtöntöltelék lettem volna.

L.: Addig nem volt semmi kifogásuk?

Cs.: Nem. Kinn voltak a Kőjáltól is, és azt mondták, hogy a ház alkalmas.

L.: De miután följelentették, úgy találták, hogy még sincs rendben?

Cs.: Hát az éppen kapóra jött nekik, mert a lányom akkor cserélt lakást, a költözést is mi ketten oldottuk meg, és persze nem tudott odaköltözni. Így az egyik szobában volt a párna, paplan, a másikban a könyvei, a harmadikban a ruhái voltak. A kőjáros nő meg úgy tapostarúgta, mintha mit tudom én, mi lett volna, hiába mondtam, hogy ezek a költözés nyomai. Jöttek akkor is, amikor szegény férjem egyedül volt itthon, ott pattogtak neki, hogy itt kosz van, még rendetlenség, meg még egy kutya is! Ebbe a kiskutyába a kőjáros nő belerúgott, „rohadt dög, menj innen”, meg minden, így viselkedett a főorvos asszony. Máskor meg éppen a főzéshez kezdtem, ami nem kis munka ennyi emberre, ugye, nagy rumlival jár. Hát akkor jönnek éppen, két rendőrrel. Két rendőr, meg még vagy hatan, kiszálltak.

L.: Ez mikor volt?

Cs.: Egy éve. Hát aztán beengedtem őket, aztán mondják, hogy mondjam csak, mit csinálok. Meg honnan vannak ezek a nénik. Mondom a férfinak, hogy minek csinál úgy, mintha nem tudná. Talán nem övele beszéltem én annak idején? Azt mondja, hogy ő erről nem is tudott, ő már rég nincs is ott, mondom erre, hogy hiszen amikor azelőtt itt voltak a köjálósokkal együtt, akkor meg is beszéltek, hogy a ház megfelel a feltételeknek.

Irtunk több fellebbezést, hogy mire föl csinálják ezt az egészet, mondják meg az okát, hogy miért. De semmit sem mondtak. Akkor ismét kijöttek. Hát az a köjálós, az biztosan pénzt várt volna, ha akkor adok neki, most nem itt állnék. Ezek azt hiszik, hogy én egy milliomos vagyok. Pedig máról holnapra él az ember. Hát én nem veszek el tőlük semmit. A rengeteg sampon, a mosószer, a hypo, hát az rengeteg pénzbe kerül. Tessék megnézni, most is banánt veszek nekik, az égvilágon mindent, gyümölcsöt kapnak, mindent. Én szeretem azt teljesíteni, amit elvállalok. A kórházból jöttek ki, leépültek, hát tessék elképzelni, hogy néznének ki különben.

L.: *Hányan vannak?*

Cs.: Hatan vagyunk jelenleg.

L.: *Mindenkire ugyanazt lehet főzni, vagy vannak diétások is?*

Cs.: Jaj, vannak ilyenek is, azoknak külön főzők.

L.: *Telefonja van?*

Cs.: Nincs, az utcáról szoktam telefonálni. Míg én oda elrohanok és visszajövök! Addig itt kell hagyni őket. Nagyon kéne egy telefon, de Magyarországon telefonhoz jutni! A kérvény 75 óta bent van!

L.: *Rendszeres orvosi ellenőrzés van Önöknél?*

Cs.: Igen, hetenként háromszor jön a körzeti orvos. Itt lakik nem messze, minden idős embert végignéz, megkérdezzetgi őket. A bajt úgyis én mondom el, mert ők nem is tudják. A másik dolog az, hogy ehhez se bíróság, se senki nem ért: a szegény öregek lelkéhez. Ahhoz együtt kell élni velük.

L.: *Volt már olyan, aki itt halt meg?*

Cs.: Volt, sajnos, mert ugye, ide már csak betegen kerülnek szegények. Hát nem tehetünk róla, az élet nem áll meg. Aki kilencven éves, annak már a hozzátartozója is azt mondja, hogy ez már csak szenvedés. Hát ő nem bírta elviselni az édesapját otthon, ide hozta, és amikor jött látogatni, azt mondta, hogy hát Margitka, maga egy hős. Se a menyem, se a fiam, senki nem bírta azt, amit maga egyedül csinál itt. Nahát, mondanom sem kell, hogy nem is itt haltak meg, mert nagyon jó orvosunk van, és hogyha én már úgy látom, beszólok a mentőknek, azok nagyon rendesek hozzám, és elviszik őt rögtön. Mégis rámfogták egyszer, hogy ölöm az öregeket.

L.: *Minden néninek, bácsinak van egy gyámja, vagy rokona, akivel Margitka kapcsolatban áll. Ők meg vannak elégedve?*

Cs.: Persze, mindegyik meg van elégedve velem.

L.: *És ez nem elég bizonyíték a Tanácsnak vagy a bíróságnak?*

Cs.: Hát, amikor iderohannak nekem öt percre vagy egy évben egyszer a Köjáltól vagy a Tanácstól, és itt találnak valamit, pont akkor húzok ágyat, vagy mit tudom én... mit használ itt, hogy mit mondanak a rokonok?

Nem tudom, hogy mit kellene csinálni velük. Még a kutya miatt is feljelentett valaki. Hogy sok kutya van, meg mit tudom én. Ezek a

problémák. De semmi olyan konkrétumot le nem írnak, amiből tudhatnám, hogy most mi bajuk van velem.

Az interjút készítette: Lévai Katalin

A dolgozó nők felemás társadalmi helyzete — ha nem is kerültek ki osztályukból, mégsem tekintették őket igazi „úrinőnek” — is megváltozott: „A régi felfogás szerint a dáma nem lehetett dolgozó nő, vagy házasságon belőli, vagy házasságon kívüli kitarított nő volt. A mai felfogás elismeri a kenyérkereső nőt is dámának” — írta Szász Zoltán az 1926-os Dáma Almanachban. A középosztály körében — nem utolsósorban a rosszabbodó anyagi viszonyok hatására — lassan természetessé vált, hogy a leányok férjhezmenetelükig ha kaptak állást — dolgoznak valahol. Még a leggazdagabbak körében is lassan „sikké” vált a munkavégzés! „Hivatása van, célja van az életének, tehetsége van és ha ír valamit, az egész város felfigyel és izgatottan megy a színházba. Ezért kell őt irigyelni, nem a ruháiért” — írták a Színházi Életben az irónőként is sikeres Hatvany Lili bárónéről.

A jég megtört, úgy tűnik, a társadalom elfogadta, hogy egy asszony dolgozhat, sőt a törvény előtti egyenlőségét is biztosították. 1922-ben, bizonyos megkötésekkel (így a 30 év feletti nők, akik magukat eltartják, a háromgyermekes anyák és a nagykorú diplomás nők) szavazati jogot is kaptak. A legnehezebb a társadalmi illemszabályok áttörése volt. A férfiak felháborodva ellenzték, hogy a kaszinókba, kávéházakba, vendéglőkbe, fogadásokra is beengedjék a tisztességes nőket, ahol úgy tartották, nincs semmi keresnivalójuk.